

ՆԱՆՈՒՆ ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՆՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ

Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ Ը

ՆՏ ՄԱՐԴՈՒ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ ՊԱՇՏՊԱՆԻ ԴԻՄՈՒՄԻ ՆԻՄԱՆ ՎՐԱ՝ «ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿԱՐԳԻ ՆԱՇՏԱՐԱՐԻ ՄԱՍԻՆ» ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՔԻ 17-ՐԴ ՆՈԴՎԱԾԻ՝ ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՆՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆԸ ՆԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՆԱՐՅԸ ՈՐՈՇԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԳՈՐԾՈՎ

Քաղ. Երևան

9 հոկտեմբերի 2012թ.

Նայասարանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանը՝ կազմով. Գ. Նարությունյանի (նախագահող), Կ. Բալայանի, Ֆ. Թոխյանի, Մ. Թովուզյանի, Ա. Խաչատրյանի, Վ. Նովհաննիսյանի, Ն. Նազարյանի, Ա. Պետրոսյանի (զեկուցող), Վ. Պողոսյանի,

մասնակցությամբ՝

դիմողի՝ ՆՏ մարդու իրավունքների պաշտպանի ներկայացուցիչ՝ ՆՏ մարդու իրավունքների պաշտպանի աշխատակազմի աշխատակից Ա. Վարդեանյանի,

գործով որպես պատասխանող կողմ ներգրավված՝ ՆՏ Ազգային ժողովի պաշտոնական ներկայացուցիչ՝ ՆՏ Ազգային ժողովի աշխատակազմի իրավաբանական վարչության իրավական փորձաքննության բաժնի առաջապար մասնագետ Ն. Սարգսյանի,

համաձայն ՆՏ Սահմանադրության 100-րդ հոդվածի 1-ին կետի, 101-րդ հոդվածի 1-ին մասի 8-րդ կետի, «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՆՏ օրենքի 25, 38 եւ 68-րդ հոդվածների,

դռնբաց նիստում գրավոր ընթացակարգով քննեց «ՆՏ մարդու իրավունքների պաշտպանի դիմումի հիման վրա՝ «Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի մասին» Նայասարանի Նանրապետության օրենքի 17-րդ հոդվածի՝ Նայասարանի Նանրապետու-

թյան Սահմանադրությանը համապատասխանության հարցը որոշելու վերաբերյալ» գործը:

Գործի քննության առիթը ՆՏ մարդու իրավունքների պաշտպանի՝ 28.04.2012թ. ՆՏ սահմանադրական դատարան մուտքագրված դիմումն է:

Ուսումնասիրելով գործով զեկուցողի գրավոր հաղորդումը, դիմող եւ պատասխանող կողմերի գրավոր բացատրությունները, հետազոտելով «Ֆինանսական համակարգի հաշվարարի մասին» ՆՏ օրենքը եւ գործում առկա մյուս փաստաթղթերը, Նայաստանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանը **Պ Ա Ր Զ Ե Ց**.

1. «Ֆինանսական համակարգի հաշվարարի մասին» ՆՏ օրենքն ընդունվել է ՆՏ Ազգային ժողովի կողմից՝ 2008 թվականի հունիսի 17-ին, Նանրապետության Նախագահի կողմից ստորագրվել՝ 2008 թվականի հուլիսի 12-ին եւ ուժի մեջ է մտել 2008 թվականի օգոստոսի 2-ին:

«Ֆինանսական համակարգի հաշվարարի մասին» ՆՏ օրենքի 17-րդ հոդվածը սահմանում է.

«1. Իրավասու դատարանը չեղյալ է ճանաչում ֆինանսական համակարգի հաշվարարի՝ կողմերի համար պարտադիր դարձած որոշումը, եթե՝

1) պահանջը ենթակա չէ քննության ֆինանսական համակարգի հաշվարարի կողմից.

2) ֆինանսական համակարգի հաշվարարը որոշում է կայացրել սույն օրենքով սահմանված ընթացակարգային կանոնների պահանջների խախտմամբ.

3) բացահայտվել են ֆինանսական համակարգի հաշվարարի անաչառությունը բացառող հանգամանքներ»:

Քանի որ տվյալ հոդվածն այլ մասեր չունի, ուստի սահմանադրական դատարանը քննության առարկա է դիտել հոդվածն ամբողջությամբ:

2. Դիմողը վկայակոչելով Մարդու իրավունքների եւ հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին եվրոպական կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածի 1-ին մասը, Կրեան ընդդեմ Ֆրանսիայի գործով Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի արտահայտած իրավական դիրքորոշումները, ՆՏ սահմանադրական դատարանի ՍԴՈ-733, ՍԴՈ-747 եւ ՍԴՈ-906 որոշումներում արտահայտված իրավական դիրքորոշումները եւ վիճարկելով «Ֆինանսական համակարգի հաշվարարի մասին» ՆՏ

օրենքի 17-րդ հոդվածի սահմանադրականությունը՝ գտնում է, որ այն հակասում է ՏՏ Սահմանադրության 18 եւ 19-րդ հոդվածների 1-ին մասերին:

Ի հիմնավորումն իր դիրքորոշման՝ դիմողը, մասնավորապես, ներկայացնում է հետևյալ փաստարկները՝

- օրենքը թույլ է տալիս վիճարկել ֆինանսական համակարգի հաշվարարի (այսուհետ՝ Նաշվարար) որոշումը, սակայն նախատեսում է այն դատարանի կողմից չեղյալ ճանաչելու համար որոշակի հիմքեր, որոնք խիստ սահմանափակ են, ինչի արդյունքում կողմերին չի տրվում Նաշվարարի որոշումն իրավասու դատարանում ըստ էության վիճարկելու հնարավորություն, մասնավորապես՝ որոշման հիմքում ընկած փաստական հանգամանքները վիճարկելու հնարավորություն.

- Նաշվարարի որոշումները կողմերի համար ունեն պարտադիր ուժ, ուստի ե պետք է այդ որոշումների ըստ էության դատական քննության հնարավորություն ընձեռվի՝ կողմերի ցանկությամբ.

- օրենքի վիճարկվող նորմն առավելապես կազմակերպություններին է գրկում դատական պաշտպանության իրավունքից օգտվելու հնարավորությունից, քանզի Նաշվարարի որոշումները կողմերի համար պարտադիր են դառնում Նաճախորդի կողմից դրանք անվերապահորեն եւ գրավոր ձեւով ընդունելու պարագայում միայն, մինչդեռ կազմակերպությունները գրկվում են այդ որոշումներն արդյունավետ կերպով դատական կարգով վիճարկելու հնարավորությունից, քանզի օրենքի վիճարկվող նորմում զերեղված երեք հիմքերից ոչ մեկը չի վերաբերում որոշման ըստ էության բողոքարկմանը եւ/կամ վիճարկմանը:

3. Պատասխանող կողմը՝ առարկելով դիմողի փաստարկներին, պնդում է, որ «Ֆինանսական համակարգի հաշվարարի մասին» ՏՏ օրենքի 17-րդ հոդվածը՝ Նաշվարարի որոշումն իրավասու դատարանի կողմից չեղյալ ճանաչելու սահմանափակումների առումով, համահունչ է ՏՏ Սահմանադրության 18 եւ 19-րդ հոդվածների 1-ին մասերին, Մարդու իրավունքների եւ հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին եվրոպական կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածով երաշխավորված՝ դատական քննության մարտնչության եւ արդար դատաքննության իրավունքներին:

Ըստ պատասխանողի՝ Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի՝ գործերի քննության պրակտիկան փաստում է, որ Մարդու իրավունքների եւ հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին եվրոպական կոնվենցիայի՝ արդար դատաքննությանը վերաբերող 6-րդ հոդվածը փարսավում է նաեւ վեճերի լուծման

այլընտրանքային մեխանիզմների, այդ թվում՝ օմբուդսմենների վրա, եթե դրանք առնվազն կողմերից մեկի համար պարտադիր կարարման որոշում կայացնելու իրավունք ունեն, եւ ամրագրված է կողմերից թեկուզեւ մեկի պարտականությունը՝ վեճը լուծելի փուլի վեճերի լուծման այլընտրանքային մեխանիզմի միջոցով:

Նամադրելով Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի կայացրած վճիռներում ամրագրված սկզբունքները եւ «Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի մասին» ՆՏ օրենքի համապատասխան դրույթները՝ պարասխանող կողմը փաստում է, որ Նաշտարարի գրասենյակը համապատասխանում է Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի սահմանած՝ «օրենքի ուժով ստեղծված փոփոխության» հասկացությանը:

Վկայակոչելով Նաշտարարի՝ ֆինանսական ոլորտում մասնագիտացված մարմին լինելու հանգամանքը, պարասխանողը գրում է, որ այդ առումով լիովին փրամաբանական է, որպեսզի Նաշտարարի որոշումը բողոքարկվի միայն համապատասխան ընթացակարգերի չպահպանման կամ Նաշտարարի անաջատությունը բացառող հիմքերի առկայության դեպքերում, քանզի պրոֆեսիոնալ մարմնի կողմից նյութաիրավական նորմերի սխալ կիրառումը կարող է պայմանավորված լինել բացառապես աջատու մոտեցման ցուցաբերմամբ:

4. Սույն գործով բարձրացված սահմանադրաիրավական վեճի շրջանակներում սահմանադրական դատարանն անհրաժեշտ է համարում բացահայտել.

- Նաշտարարի ինստիտուտի դերը եւ նշանակությունն անձի խախտված իրավունքների վերականգնման եւ վեճերի լուծման գործում՝ որպես ՆՏ Սահմանադրության 18 եւ 19-րդ հոդվածներով սահմանված իրավունքների իրացումն ապահովող այլընտրանքային հնարավորություն.

- Նաշտարարի ինստիտուտի հետ հաճախորդների եւ կազմակերպությունների համագործակցության իրավական շրջանակները.

- Նաշտարարի՝ կողմերի համար պարտադիր դարձած որոշումների բողոքարկման իրավակարգավորումների սահմանադրաիրավական բովանդակությունը:

5. Միջազգային փորձի ուսումնասիրությունը ցույց է տալիս, որ ֆինանսական համակարգի հաշտարարի (օմբուդսմենի) ինստիտուտը հանդիսանում է վեճերի այլընտրանքային լուծման ինքնուրույն ձեւ (Alternative Dispute Resolution), ինչն էլ իրենից ներկայացնում է վեճերի արտադատական լուծման համակարգ: Ֆինանսական համա-

կարգի հաշվարարի եւ նրա գործունեության հետ կապված բնութագրիչ հարկանիշները հիմնականում հանգում են հետեւյալին.

- ֆինանսական համակարգի հաշվարարի ինստիտուտը վեճերի լուծման այլընտրանքային ձեւ է.

- ֆինանսական համակարգի հաշվարարի ինստիտուտը հանդիսանում է իրավական վեճը լուծելու եւ այդ շրջանակներում խախտված իրավունքները վերականգնելու արտադարական մարմին.

- ֆինանսական համակարգի հաշվարարի հետ կողմերը համագործակցում են իրենց կամահայրնությանբ.

- ֆինանսական համակարգի հաշվարարի որոշումները, որպէս կանոն, պարտադիր չեն ֆինանսական ոլորտում սպառողի (հաճախորդի) համար.

- ֆինանսական համակարգի հաշվարարի որոշումները, որպէս կանոն, պարտադիր են ֆինանսական կազմակերպության համար.

- ֆինանսական համակարգի հաշվարարի ինստիտուտը ֆինանսավորվում է հիմնականում իրենց իսկ՝ ֆինանսական կազմակերպությունների կողմից.

- ֆինանսական համակարգի հաշվարարի ինստիտուտը հանդիսանում է առավելապէս սպառողների իրավունքների եւ օրինական շահերի արտադարական պաշտպանության ձեւ.

- պահպանելով չեզոքություն՝ ֆինանսական համակարգի հաշվարարը կողմերին օգնություն է ցուցաբերում հաշվեցման միջոցով հասնելու կառուցողական որոշումների կայացման:

6. Նայասրանի Նանրապետությունում Նաշվարարի ինստիտուտը ներդրվել է «Ֆինանսական համակարգի հաշվարարի մասին» ՆՆ օրենքով՝ հիմք ընդունելով «Դատարանների աշխարանքի չափազանց ծանրաբեռնվածությունը կանխելու եւ նվազեցնելու միջոցառումների վերաբերյալ» Եվրոպայի խորհրդի Նախարարների կոմիտեի 1986 թվականի սեպտեմբերի 16-ի թիվ R (86)12 հանձնարարականը եւ «Սպառողների վեճերի արտադարական լուծման համար պարասխանաբար մարմինների վրա փարսավող սկզբունքների մասին» Եվրոպական հանձնաժողովի 1998 թվականի մարտի 30-ի թիվ 98/257/EC հանձնարարականում ամրագրված սկզբունքները: Նպատակ է հետապնդվել նաեւ ապահովել ֆիզիկական անձ սպառողների (այսուհետ՝ Նաճախորդ) եւ ՆՆ կենտրոնական բանկի կողմից փրամադրված լիցենզիա ունեցող՝ օրենքով նախատեսված անձանց (այսուհետ՝

Կազմակերպություններ) միջև ծագած գույքային պահանջների արագ, արդյունավետ, անվճար եւ մասնագիտական քննության իրականացումը, ֆինանսական ոլորտում սպառողների իրավունքների ու շահերի պաշտպանությունը, ֆինանսական համակարգի նկատմամբ հանրության վստահության բարձրացումը եւ ֆինանսական միջնորդության ավելացումը:

Նամաձայն վեճի առարկա օրենքի՝ Նաշտարարն իրավասու է քննել Նաճախորդների կողմից Կազմակերպությունների դեմ ներկայացված այն պահանջները, որոնք կապված են Կազմակերպության կողմից մատուցվող ծառայությունների հետ եւ պարունակում են փաստ միլիոն ՆՏ դրամը կամ դրան համարժեք արտարժույթով գումարը չգերազանցող գույքային պահանջ:

Նաշվի առնելով վերոհիշյալ նպատակները եւ դրանց կենսագործման անհրաժեշտությունը՝ սահմանադրական դատարանը կարեւորում է Նաշտարարի ինստիտուտի դերը եւ նշանակությունը անձանց իրավունքների պաշտպանության, խախտված իրավունքների վերականգնման եւ վեճերի լուծման գործում՝ որպես ՆՏ Սահմանադրության 18 եւ 19-րդ հոդվածներով սահմանված իրավունքների իրացումն ապահովող **այլընտրանքային, իրավական հնարավորություն:**

7. Սույն գործի շրջանակներում սահմանադրական դատարանը կարեւորում է Նաշտարարին ուղղված պահանջի քննության ընթացակարգի մասնակիցների (Նաճախորդի եւ Կազմակերպության) կարգավիճակների վերլուծությունը՝ Նաշտարարի՝ կողմերի համար պարտադիր դարձած որոշման բողոքարկման ինստիտուտի իրացման արդյունավետության փեսանկյունից, եւ հարկ է համարում վիճարկվող դրույթը դիտարկել օրենքի այլ դրույթների (մասնավորապես՝ 4, 12, 16 եւ 18-րդ հոդվածների) հետ համակարգային ամբողջականության փեսանկյունից:

Օրենքի դրույթների համակարգային վերլուծության արդյունքում սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ Նաճախորդի համար Նաշտարարի հետ համագործակցելն օրենսդիրն ամրագրել է **որպես իրավունք**, մասնավորապես սահմանելով, որ Նաճախորդն իրավունք ունի դիմելու Նաշտարարին՝ անկախ այն հանգամանքից, թե նման իրավունք Նաճախորդի եւ Կազմակերպության միջև կնքված պայմանագրով նախատեսված է, թե՛ ոչ: Ավելին, օրենսդիրը հստակ սահմանել է, որ Նաշտարարին դիմելու՝ Նաճախորդի իրավունքը սահմանափակող համաձայնությունը կամ պայմանն առոչինչ է: Նաշտարարի կողմից պահանջն ընդունելու,

քննելու եւ որոշում կայացնելու կապակցությամբ Նաճախորդից որեւէ վճար չի գանձվում:

Ինչ վերաբերում է Նաշարարի հետ Կազմակերպության համագործակցությանը, ապա Կազմակերպությունը պարտավոր է համագործակցել Նաշարարի հետ՝ վերջինիս պահանջով օրենքով սահմանված ժամկետում, իսկ նման ժամկետ սահմանված չլինելու դեպքում՝ ողջամիտ ժամկետում ներկայացնել փաստաթղթեր, փալ բացաբրություններ ու պարզաբանումներ, Նաշարարին փրամադրել պահանջին առնչվող այն նյութերը, որոնք գրնվում են իր մոտ, եթե անգամ դրանք պարունակում են բանկային, ապահովագրական կամ առեւտրային գաղտնիք (12-րդ հոդվածի 1-ին մաս): Ավելին, Նաշարարը կարող է որոշում կայացնել իր հետ բավականաչափ չհամագործակցող Կազմակերպությանը նախազգուշացնելու մասին, եւ եթե նման նախազգուշացում սրացած Կազմակերպությունը շարունակում է չհամագործակցել կամ բավականաչափ չհամագործակցել Նաշարարի հետ, վերջինս կարող է որոշում կայացնել Կազմակերպությանը չհամագործակցող ճանաչելու մասին: Սահմանադրական դաբարանն արձանագրում է, որ վերջին դեպքում սույն գործով քննության առարկա օրենքը չի սահմանում կոնկրետ հետեւանք:

8. Վեճի առարկա օրենքը կանոնակարգելով Նաճախորդի պահանջը քննության առնելու եւ դրա հիման վրա որոշում կայացնելու հարաբերությունները՝ սահմանել է, որ այն դեպքում, երբ Նաշարարի որոշումն առաքելու պահից 30 աշխատանքային օրվա ընթացքում **Նաճախորդն անվերապահորեն եւ գրավոր ձեով համաձայնվում է որոշման հետ, վերջինս կողմերի համար դառնում է **պարտադիր**: Նշված դրույթից բխում է, որ Նաշարարի կողմից ընդունված որոշումն ի սկզբանե միայն Նաշարարի կողմից այն ընդունելու փաստի ուժով կողմերի համար ձեռք չի բերում իմպերատիվ նշանակություն, եւ միայն Նաճախորդի կողմից այն ընդունելու դեպքում է որոշումը դառնում պարտադիր: Այսպեղից հետեւում է, որ մինչեւ անվերապահորեն եւ գրավոր ձեով որոշմանը համաձայնելը կամ որոշմանը չհամաձայնելու դեպքում ինչպես Նաճախորդը, այնպես էլ Կազմակերպությունը կարող են դիմել դաբարան եւ պահանջել գործի ըստ էության քննություն: Ինչն էլ փաստում է, որ այդ դեպքերում Նաճախորդը եւ Կազմակերպությունը չեն գրկվում ՏՏ Սահմանադրության 18 եւ 19-րդ հոդվածներով երաշխավորված իրենց իրավունքների իրացման հնարավորությունից: Այդ է վկայում նաեւ այն հանգամանքը, որ օրենսդիրը որպես պահանջի քննության**

դադարեցման հիմք, ի թիվս այլնի, նախապես է նաև, որ եթե պահանջի քննության ընթացքում պարզվում է, որ պահանջի առարկայի վերաբերյալ առկա է դատարանի կամ արբիտրաժային փոփոխականի վճիռ, կամ պահանջի քննության ընթացքում պարզվում է, որ դատարանի կամ արբիտրաժային փոփոխականի վարույթում քննվում է Նաճախորդի եւ Կազմակերպության միջև նույն պահանջի վերաբերյալ գործ, ապա Նաշտարարն իր որոշմամբ **դադարեցնում է պահանջի քննությունը**: Այս կանոնակարգումից հետևում է, որ օրենսդիրը բացառում է ֆինանսական ոլորտում օրենքով նախապեսված շրջանակներում գույքային պահանջի քննության կառուցակարգային անարդյունավետության դրսևորում:

Միաժամանակ հարկ է նշել, որ Նաշտարարի որոշումը միայն Նաճախորդի կողմից այն ընդունելու պարագայում դառնում է պարտադիր ոչ միայն իր, այլևս մյուս կողմի՝ Կազմակերպության համար, եւ վերջինս արդեն այդ որոշումը կարող է վիճարկել դատական կարգով՝ բացառապես սույն գործով քննության առարկա հողվածում ամրագրված հիմքերի շրջանակներում, եթե, իհարկե, նա Նաշտարարի գրասենյակի հետ կնքած գրավոր համաձայնագրով չի հրաժարվել Նաշտարարի որոշումները վիճարկելու իրավունքից:

«Սպառողների վեճերի արտադարական լուծման համար պատասխանատու մարմինների վրա փարածվող սկզբունքների մասին» Եվրոպական հանձնաժողովի 1998 թվականի մարտի 30-ի թիվ 98/257/EC հանձնարարականով սահմանված վեճերի լուծման արտադարական մարմինների, այդ թվում՝ օմբուդսմենների /հաշտարարների/ գործունեության սկզբունքներից ազատության սկզբունքի բովանդակությունը հանգում է հետևյալին՝ որոշումը կողմերի համար կարող է դառնալ պարտադիր միայն այն դեպքում, երբ կողմերը նախապես փոխյակ են եղել որոշման պարտադիր բնույթի մասին եւ **հատուկ ընդունել են այն**:

Սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ վերոհիշյալ հարցով «Ֆինանսական համակարգի հաշտարարի մասին» ՆՏ օրենքի իրավակարգավորումներն ուղղակի նախապեսում են Նաճախորդի ազատ կամահայտնությունը: Օրենքում առկա չէ որեւէ դրույթ, որն ուղղակիորեն կվերաբերի Նաշտարարի որոշումը Կազմակերպության կողմից «հատուկ ընդունելուն», սակայն օրենքը նախապեսում է դրույթ, համաձայն որի՝ Կազմակերպությունը կարող է Նաշտարարի գրասենյակի հետ կնքել գրավոր համաձայնագիր Նաշտարարի որոշումները վիճարկելու իրավունքից հրաժարվելու վերաբերյալ (մասնավորապես՝ հողվածներ 7 եւ 16): Վերջինս, հանդիսանալով Կազմակերպության ազատ կամահայտնության արդյունք, ըստ էության

հավասարագոր է Նաճախորդի կողմից անվերապահորեն եւ գրավոր ձեւով Նաշարարի որոշումներին համաձայնելուն, այսինքն՝ այդ դեպքում **կողմերը կամավոր սահմանափակում են ՆՏ Սահմանադրության 18 եւ 19-րդ հոդվածներով սահմանված իրենց իրավունքների լիարժեք իրացման հնարավորությունը:**

Ելնելով վերոգրյալից՝ սահմանադրական դատարանը գտնում է, որ այն դեպքում, երբ Կազմակերպությունը Նաշարարի գրասենյակի հետ կնքված գրավոր համաձայնագրով, այսինքն՝ **իր ազատ կամահայրնությամբ**, հրաժարվում է Նաշարարի որոշումները վիճարկելու իրավունքից, օրենքով սահմանված հիմքերով Նաշարարի՝ կողմերի համար պարտադիր դարձած որոշումը վիճարկելու սահմանափակ հնարավորություն նախապեսելն իրավաչափ է եւ սահմանադրականության խնդիր չի հարուցում: Իսկ այն դեպքում, երբ առկա չէ հիշյալ գրավոր համաձայնագիրը, Նաշարարի որոշումներն իրավասու դատարան վիճարկելու հիմքերի սահմանափակումը՝ այնքանով, որքանով չի նախապեսում այդ որոշումները դատական կարգով ըստ էության վիճարկելու հնարավորություն, իրավաչափ չէ եւ հանգեցնում է ՆՏ Սահմանադրության 18 եւ 19-րդ հոդվածներով սահմանված իրավունքների իրացման արգելափակմանը: Իսկ մարդու եւ քաղաքացու հիշյալ իրավունքներն ու ազատությունները, ինչպես եւ սահմանված է ՆՏ Սահմանադրության 42.1-րդ հոդվածով, փարածվում են իրավաբանական անձանց վրա՝ այնքանով, որքանով այդ իրավունքներն ու ազատություններն իրենց էությամբ կիրառելի են դրանց նկատմամբ: Սույն գործի շրջանակներում սահմանադրական դատարանը կարելու է համարում շեշտել, որ այդ իրավունքների ու ազատությունների՝ իրավաբանական անձանց նկատմամբ կիրառելի լինելու իրավակարգավորիչ դերը երաշխավորում է ոչ միայն իրավաբանական անձանց, այլեւ դրանցում միավորված ֆիզիկական անձանց իրավունքների եւ ազատությունների արդյունավետ պաշտպանության իրավական հնարավորություն:

Սահմանադրական դատարանն իր՝ ՍԴՌ-652, ՍԴՌ-665, ՍԴՌ-673, ՍԴՌ-690, ՍԴՌ-719, ՍԴՌ-954 եւ մի շարք այլ որոշումներում անդրադառնալով դատական պաշտպանության իրավունքի սահմանադրաիրավական բովանդակության բացահայտմանը, մասնավորապես, իրավական դիրքորոշումներ է արտահայտել այն մասին, որ անձի իրավունքների ապահովման ու պաշտպանության փեսանկյունից ՆՏ Սահմանադրության 18-րդ հոդվածի նպատակն է նաեւ իրավունքների խախտումների մասին անձի պնդումների դատական քննության եւ այդպիսի խախտումների

հետեւանքները վերացնելու իրավունքի երաշխավորումը: **Այդ իրավունքը սահմանափակման ենթակա չէ:**

Միաժամանակ, սահմանադրական դատարանը գտնում է, որ եթե անձն իր իրավունքների պաշտպանության համար կամովի չի դիմել դատարան, այլ ընտրել է իր իրավունքների եւ օրինական շահերի պաշտպանության՝ օրենքով նախատեսված արտադատական միջոց եւ ազատ կամահայտնությամբ ի կատարումն ընդունել արտադատական միջոցով կայացված որոշումը, նման իրավակարգավորումը չի կարող հանգեցնել ՏՏ Սահմանադրության 18 եւ 19-րդ հոդվածներով երաշխավորված իրավունքների սահմանափակման:

Ելնելով գործի քննության արդյունքներից եւ ղեկավարվելով ՏՏ Սահմանադրության 100-րդ հոդվածի 1-ին կետով, 101-րդ հոդվածի 1-ին մասի 8-րդ կետով, 102-րդ հոդվածով, «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՏՏ օրենքի 63, 64 եւ 68-րդ հոդվածներով, Նայաստանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանը **Ո Ր Ո Շ Ե Ց.**

1. «Ֆինանսական համակարգի հաշվարարի մասին» ՏՏ օրենքի 17-րդ հոդվածի, ինչպես նաեւ այդ հոդվածի հետ համակարգային առումով փոխկապակցված 18-րդ հոդվածի դրույթներով Կազմակերպության՝ դատարան դիմելու իրավունքի սահմանափակումները համապատասխանում են Նայաստանի Նանրապետության Սահմանադրությանը **միայն այն իրավակարգավորման շրջանակներում**, երբ Կազմակերպությունը ֆինանսական համակարգի հաշվարարի որոշումները վիճարկելու իրավունքից կամովի հրաժարվելու վերաբերյալ օրենքով սահմանված կարգով համաձայնագիր է կնքել վերջինիս գրասենյակի հետ:

2. Նայաստանի Նանրապետության Սահմանադրության 102-րդ հոդվածի երկրորդ մասի համաձայն սույն որոշումը վերջնական է եւ ուժի մեջ է մտնում հրապարակման պահից:

ՆԱԽԱԳԱՏՈՂ

Գ. ՆԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

9 հոկտեմբերի 2012 թվականի
ՍԴՈ- 1051